

Χειρόγραφον. Plutens LX. Cod. VIII.

Τίτλος — Ἐπη καὶ λόγοι Θεολογικοὶ διάφοροι.

Ἐν σελ. 163. — Τοῦ Κυρίου Εὐγενίου στίχοι Ἰαμβικοὶ εἰς φυτὸν Πύλεως Πανόρμου Νύμφερρον καλούμενον.

• Τὸν δελφικὸν μὲν καὶ θαρνοστερῆ τρίπουν,
Τὸν χρηματιστὴν λοξίου τῶν θεσφάτων.
Τὸς τοῦ Διὸς δρυῶς τε τὰς προσηγόρους,
Ὅν περ τροφὸς πέφυκε Δωδώνης πέδον.
Μύθοι προηγόρευσαν Ἑλλήνων παλαί,
Μεστοὶ τεράτων κοικίλων περηνότας.
Ἐγὼ δ' ὅπερ νῦν προῦθέμην διαγράψαι,
Οὐ πλάσμα καινὸν, οὐκ ἄκουσμα τυγχάνον.
Ὁφθαλμοφανῆ τὴν κατάληψιν νέμει.
Εἶσι παρ' ἡμῖν ἐν Πανόρμῳ τῇ πόλει
Πλείστον φυτῶν δένδρων τε καρπίμων γένη.
Καὶ παντοδαπῶν ἀνθῶν πολυχρότων.
Ἄλλ' ἐν τι παράδοξον αὐτῶν ἐξέρου,
Εὐσμον, εὐχρον, τερπνότερον τῇ θεῶ,
Συνηρεφέες κύκλωθεν φύλλοις τριστίχοις.
Τοῖς μὲν μέσοις λαχοῦσι βαφοὶ πορφύραν,
Τοῖς δ' ἐντὸς ἐμφαίνουσι εἶδος χρυσοῦ.
Τοῖς θύραθεν δὲ χλωρότης ἐπιζάνει,
Κάλοξιν, ὥσπερ οὔσι τῶν ἐσωτέρων,
Μικροῦ τις ἦν δόξειεν ἐκ τῶν χρωμάτων,
Ἄλλην τιν' ἔριν δῆθεν ἰστουργομένην.
Κακοῦμεν αὐτὸ Νύμφερρον κοινῶ λόγῳ.
Ἰσως λαδῶν τὴν κλῆσιν οὐκ ἀπεικότως,
Νουμῶν πρὸς αὐτῶν, καὶ γὰρ ὑδάτων δίχα,
Ἐπεισιρόντων εἰσαεὶ ζῆν οὐκ ἔνι.
Ἐδῶρ δόμον λέλαχε καὶ τροπὸν ὕδωρ,
Γλυκὸ, διείδες, οὐκ ἐπίλυζον μᾶλλα,
Οὐδὲ χροῖζον, τοῦ φυτοῦ γὰρ ἡ φύσις,
Τέθηλε καὶ γέγηθε προσφάτω βῶω.
Τεῖνει δὲ κάτω τὸν πολύτριτον πόδα,
Ἐφ' οὗ τὸ φίλον ἐξανιμάται τόμα,
Αἰθήτικὴν αἶον δὲ δύναμιν φέρον,
Πρὸς τὰς κινήσεις ἀφορᾷ τοῦ φωσφόρου.
Τοῦ ἡλίου νεύμασι πάντῃ συντρέχει,
Ὡς τις θεράπων τῇ βᾶσει τοῦ δεσπότου,
Καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς ἐλιγμοὺς συστρέφων
Συνανατέλει καὶ δύνει δεδουκότι.
Μετουρανοῦντι συνανιστᾷ τὴν κάραν.
Ἐωθινῆς μὲν μειδιᾷ φωταυγίας,
Ἀναπατῶν τὰ φύλλα χαλῶν δίκην.
Κλείει δὲ ταῦτα στεγνάζουσι πρὸς ἑσπέραν,
Ἡοῦς δὲ θάπτου τὴν ὑπερ γαῖαν δίην,
Διαδραμούσης πηγᾶτος κραιπνοῖς πύλοισι,
Ἐπεισθῆναι τὸ νεύμα μέχρι πυθμένος,
Χωρεῖν. . . . ἔνθεν οὐ σθένει περσιτέρω,
Ἀντικυποῦντος δώματος βαρυτέρω.
Ἢ γὰρ ἂν οὐκ ἔλιξε καὶ πρόσω θείν,
Πρὶν ἐξανύσαι κυκλικῆς φορᾶς δρόμον.
Ἄλλ' ὅφ' ὕδωρ τὴν νόσσαν αὐτίκα στρέφον,
Τῆς ἀντολῆς ἕρπαι καταλαμβάνει,
Καὶ συνανίσχον ἡλιακῆς ἀκτίσιν,
Ἐφ' ἣν διαυγέστατος οὐδὲς ἡμέρας,
Κἂν εἰς ὕδωρ βληθῆ δὲ τμηθῆν ριζέθεν,
Πολὺν χρόνον δίσκιν εὐθαλῆς μένον,
Τῷ νυκτερινῷ συμπιλούμενον σκότῳ,
Φέει δὲ χαῖρον καὶ πλατύνον τὸ στόμα.

—ο—

ΣΗΜ. τὸ Ποίημα τοῦτο ἐξέδωκεν ὁ Βιβλιοθηκᾶριος Bandini ἐν τῷ Τόμῳ Α' τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς Λαυρεντιανῆς.

Ἐν σελ. 218. Τοῦ Θεοῦ Χρυσόστομου χαρακτηριστικά.

α Ἦν δὲ ὁ θεὸς χρυσόστομος κατὰ τὸν τύπον τοῦ σώματος, βραχὺς πάνυ τὴν ἡλικίαν, μεγάλην κεφαλὴν ἔχων, τοῖς ὤμοις ἐωρόν. ἰσχνὸς ἀκριδέστατον σπύρρις. ἀρὺς τοὺς μυκτῆρας. ὠχρότατος μετὰ τοῦ λευκοῦ. κοῖλος τοὺς κόγχρους τῶν ὀφθαλμῶν καὶ βολβοῖς τούτων ἐγκεχυρῆστος μεγάλοισι. οἷς καὶ συνέδαινε χαριέστερον ταῖς ὄψεσιν ἐνοσιλθεῖν. εἰ καὶ τῷ λοιπῷ χαρακτῆρι. τὸ λυπούμενον ἀχθόμενον ἐδήλου. ψιλὸς, φαλακρὸς, καὶ μέγας τὸ μέτωπον. καὶ πολλὰς ταῖς στολίσαι κεχαραγμένος. ὧτα περικείμενος μεγάλα. καὶ τὸ γένειον μικρὸν καὶ ἀραιότατον, ὑπὸ πολιᾶν ταῖς θριζίν ἐξανθῶν. β.

Ἐν Σελ. 213.

Τετράστιχα Γαβρίου - ὧν 20 ἐξέδωκεν S Theophilus Caberus τῷ 1760, μηνὶ Σεπτ. α'.

Τὸ χειρόγραφον τοῦτο τῆ. ΙΑ' ἑκατονταετηρίδος μέρος μὲν ἐκ χάρτου μέρος δὲ ἐκ παλιμψήστου μεμβράνης ἐκ φυλ. 246 εἰς ἄον, εἶναι κάκιστα γεγραμμένον.

Ν. Σ. Καλούτσος.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΑ.

(Ἴδε φυλλάδ. ΡΑΓ' καὶ ΡΑΕ')

Μιχαήλ Ἀγγέλος.

—ο—

Τὴν Φλωρεντίαν διαχωρίζομεν ἀπὸ τῶν ἄλλων πόλεων τῆς Ἰταλίας· ναὶ μὲν μετέχει καὶ αὐτῇ, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαί, τοῦ καθολικοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ φυλάσσει ἴδιον χαρακτῆρα, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀνενημιζοῦσιν τὴν ἀναρχίαν καὶ τὰς δυστυχίας τῶν Ἀθηναίων. Εἰς αὐτὴν λοιπὸν ἀνήκει καὶ ἡ ἀγορὰ, καὶ ὁ δῆμος εἰς αὐτὴν, ὡς ἐν Ἀθήναις, καὶ ἡ ζωγραφία, καὶ ἡ αἰσθητικὴ τοῦ ὠραίου τύπου.

Ἀλλὰ καὶ ἐν Φλωρεντίᾳ, ὡς καὶ ἐν Ρώμῃ, λογισμὸς πικρὸς καταλαμβάνει τὴν καρδίαν ἡμῶν ὅποια συμμαχία δύναται νὰ ὑπάρξῃ μετὰ τοῦ καθολικισμοῦ καὶ τῶν θεορῶν τῆς ἀγορᾶς. Πῶς εὐρήσῃ ἡ Φλωρεντία σύνδεσμον μετὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ ἰδίου αὐτῆς χαρακτῆρος ἐμδαφέντος εἰς τὴν τῶν Ἀθηναίων; Ἰησοῦς ἀρα καὶ ἀναρχία, τύπος ἀφελῆς καὶ τύπος ἡρωϊκός, ἰδοὺ τὸ προνόμιον τῆς Φλωρεντίας καὶ τῆς ἀπαραιμιλλοῦ μεγαλοφυΐας τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ὑπῆρξεν ἰσχυρὸς, καὶ γιγάντειος, καὶ

ἔκτακτος ὑπῆρξεν ἡ πρώτη αὐτοῦ ἐμφάνισις. Ἐμ-
φυτον ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ τὸ αἰσθημα τοῦ μεγάλου,
τοῦ ὑψηλοῦ, τῆς θρησκείας καὶ τοῦ κάλλους, καὶ
ταχέως, ἡ μὲν ἑλληνικὴ τέχνη ἀνεκάλυψεν αὐτῷ
πάντα τὰ μυστήρια αὐτῆς, ἡ δὲ Γραφὴ καὶ οἱ προ-
φήται ἐνεφύσησαν εἰς τὴν μεγάλην αὐτοῦ ψυχὴν
θεῖον πνεῦμα! Ἄλλ' ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ὑπῆρχε
τότε μαθητής. Ὅταν ἡ ἐπίσημος ἡμέρα καθ' ἣν πᾶς
μέγας νοῦς ἵπταται διὰ τῶν ἰδίων πτερύγων, ὁ δὲ
Μιχαὴλ Ἄγγελος δὲν θέλει πλέον ἀναδιφῆ μόνον
ἀλλὰ καὶ σχεδογραφῆ τὴν ἱερὰν βίβλον, πάντα τότε
θέλουσιν ἀλλοιωθῆ. Ἐὰν ὁ ἀναρχικὸς ἠρωϊσμὸς κλη-
ρὸς ἐστὶν ἴδιος τῆ φλωρεντία, τὸ ἠρωϊκὸν αἷμα κυκλο-
φορεῖ ἐκ νεότητος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου,
καὶ ὑπαγορεύει γραφὰς γενναίας καὶ πλήρεις τό-
νου. Ἡ ἀνάγκη τῶν προφητῶν θερμαίνει τὸ στήθος
αὐτοῦ· τὸν Ἰησοῦν ἀδυνατεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ, καὶ μυ-
στήριόν ἐστὶ διὰ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἡ Μαρία. Ἡ
πάλλουσα αὐτοῦ γραφὴ εἶχει ἀνάγκη ἄλλου ἀντι-
κειμένου πλὴν τῆς λύπης καὶ τῆς ἰλαρότητος τῆς
ἀγάπης· εἶχει ἀνάγκη Μωϋσέως θεοπνεύστου· ἀλλ'
ὁ Μωϋσῆς Θεὸς ἐστίν; Ὡ Μιχαὴλ Ἄγγελε! βλέπω
σε ἐνέκσταται ὡς τινα ἀκροώμενον ἑαυτὸν· κλαί-
εις ἀναγινώσκων τὴν Γραφὴν, καὶ ὁ καθολικισμὸς
φεύγει σε· ἀλλ' ἡ Γραφὴ, βιβλίον θρησκευτικὸν καὶ
ἠρωϊκόν, ἐστὶν ἄρα ἡ Νέα Διαθήκη, ἡ βίβλος τῆς ἀ-
γάπης; Ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ προφῆται, πύρινον ἔχον-
τες τὴν γλῶσσαν, εἰσὶν ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ,
ἡ ἡ Παρθένος ἐν Βηθλεὲμ; Τὸν Ἰησοῦν πάσχοντα
καὶ τὴν Μαρίαν νέαν Παρθένον χαθάνθη ἡ καρδία
σου ὅπως ἡ δύναμις τὴν ἀσθένειαν, τὸ κράτος, τὴν
ταλαιπωρίαν· ὑπάγων πρὸς αὐτοὺς, ζητεῖς νὰ πλη-
ρώσῃς τὸ ἐν σεαυτῷ κενόν, καὶ ἂν εἶσαι καθολικὸς,
ὦ Μιχαὴλ Ἄγγελε, εἶσαι κατ' ἀντίθεσιν τοῦ ὅ,τι
εἶσαι καὶ τοῦ ὅ,τι σε λείπει.

Ἄλλ' ἡ Ἑλλάς ἦν τότε ἡγάπησας, ἡ Ἑλλάς ἦε
ἡ τέχνη σε ἀνέθρεψεν, ἐστὶ ἄρα πιστὴ εἰς σε;
Διὰ τί βλέπω ἐπὶ τοῦ προσώπου σου τὴν νάρκωσιν
ἐκείνην, διὰ τί ἡ κατῆρεια καὶ ἡ σιωπὴ, καὶ ἡ
ἀπελπισία; Ὡ! ἡ ἀπαράμιλλος τύχη τῆς Ἑλλάδος
ταρασσομένη ἐν τοῖς μυθίοις αὐτῆς, γαληνία ἐστὶ
ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ· ἀλλὰ σὺ, τέκνον τῆς ἀναρχικῆς
φλωρεντίας, συνάμα δὲ καὶ τῆς αἰματοφύρτου Κύ-
ρῶπης, μένεις ἀνήσυχος· δὲν σοὶ ἀρκοῦσι μόνον τὰ
δύο ταῦτα μεγάλα μαθήματα, τὸ μάθημα τῆς ἀ-
γορᾶς καὶ τὸ τῆς ἐστίας! Ἡ ἀταραξία τοῦ Φειδίου
δὲν ἀναφαίνεται πώποτε ἐπὶ τοῦ προσώπου σου, καὶ
ὑπὸ τὴν ἀνητυχίαν τῆς γραφίδος σου αἱ καθαφαί
καὶ ἀκίνητοι τῶν Ἀθηνῶν γραμμὴ ἐνδίδουσιν εἰς
τὰς τεταραγμένας καὶ φλογεράς γραμμάς σου. Ἄλλ'
ὁ τύπος ἀπόλυτός ἐστιν ἐκ φύσεως, ἀφρημένος καὶ
ἀμετάβλητος. Οἷα ἡ ἀγάπη, τοιοῦτος καὶ ὁ τύ-
πος· ἀλλ' οὐδὲν τούτων τῷ Μιχαὴλ Ἀγγέλω.

Νὰ αἰσθάνηται τις τὴν μεγάλην αὐτοῦ καρδίαν
πάλλουσαν, νὰ βλέπῃ τὴν γραφίδα αὐτοῦ ἐργαζομένην
μετὰ μεγίστης εὐχερείας, καὶ ὅμως νὰ μὴ εὐρίσκη
ὅ,τι θέλει, ἀπελπιστικὸν βεβαίως τὸ πρᾶγμα. Ὁ Μι-
χαὴλ Ἄγγελος ἐνόμισεν ἀτελεῖ τὴν ἰδίαν δύναμιν,

καὶ ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ὀρμώμενος, δὲν ἐπάλασε
κατὰ μέτωπον πρὸς τὴν τέχνην αὐτοῦ, ἀλλ' ἐτράπη
περὶ αὐτὴν ἵνα καταστήτῃ εὐκολωτέραν τὴν νίκην.
Ἐνέκυψεν ἄρα εἰς τὴν ἀνατομίαν, καὶ διὰ τῶν περὶ
ταύτην γνώσεων, κατώρθωσεν ἀνεπαισθήτως τὰς
γραμμάς μαλακὰς καὶ εὐλυγίστους, ὑποκρύπτων ἡ
ἀναδεικνύων κατὰ θέλησιν αὐτάς. Οὕτως ἡ ζωγρα-
φικὴ φεύγει τὴν σχολὴν, καὶ γίνεται βαθμηδὸν ἰ-
διότροπος, καθόσον καὶ ὁ ζωγράφος, ἐμφιλοχωρῶν
εἰς τὰς ψυχρὰς μελέτας τῆς φιλοσοφίας, ἀνεδιδά-
σθη εἰς τὴν περιωπὴν ἐξ ἧς εἶδε γυμνά τὰ πάντα.
Τότε ὅλα ἐφάνησαν καθαρά τῷ Μιχαὴλ Ἀγγέλω·
τὸ περιβάλλον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ κάλυμμα ἐσχίσθη
αἴφνης, καὶ ὁ τεχνίτης δὲν εἶδε πλέον κατέναντι
αὐτοῦ τὴν τέχνην. Καὶ δὲν ἐταράχθη μὲν ὁ Μι-
χαὴλ Ἄγγελος διότι προέβλεπε τὸ ἀποδησόμενον,
ἀλλ' ἀφήκε κραυγὴν μανίας, καὶ πολέμου κατὰ τῆς
τέχνης μέχρι θανάτου, καὶ ἐπιτείνας τὰς ἰδίας ду-
νάμεις ἐβρίθθη διὰ μιᾶς ἐκ τῶν μεγάλων ὀργισθῶν
γραμμῶν εἰς τὰς βραχείας.

Ὡ ἄλγος! μανία κατέχει τὸν μεγαλοφυῆ ἄνδρα
τῆς φλωρεντίας· ὀρμᾶ πρὸς τὴν τέχνην, συμπλέκε-
ται μετ' αὐτῆς, καὶ ἀγωνίζεται νὰ τὴν καταβάλῃ·
τρομεροὶ εἰσὶν οἱ τύποι αὐτοῦ. Ἡ τοιχογραφία ἀ-
ναδεικνύεται ὑπὸ τῆς γραφίδος αὐτοῦ γιγάντειος,
καὶ μετὰ τῶν σπαραγμῶν τῆς ὀδύνης γεννᾷ τὴν
τελευταίαν αὐτοῦ Παρουσίαν. Τὸ κολοσσαῖον τοῦτο
ἔργον μετὰ τῶν ὄλων τῶν τοιούτων, τεράστιός ἐστι
συνδυασμὸς γραμμῶν βραχέων, ἰδιοτροπία ἀνήκου-
στος ἀλλὰ κτηνώδης· δὲν βλέπω τὴν τελευταίαν
παρουσίαν, ἀλλὰ τινα παρουσίαν τελευταίαν, δὲν
βλέπω οὐδαμοῦ τὸν Θεόν, ἀλλὰ παντοῦ τὸν Μι-
χαὴλ Ἄγγελον! παντοῦ ἀκούω, οὕτως εἰπεῖν, κραυ-
γὴν μανίας, ἀλλ' ὁ πυρετὸς οὗτος τῆς ψυχῆς φθει-
ρει ταχέως, καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἀφοῦ τοσοῦ-
τον ἔπαθε, καὶ τοσοῦτον ἐπάλασεν, ἐβουβίσθη εἰς ζο-
φεράν ἀπελπισίαν· ἀπρηνήθη τὸν κόσμον, ἀπρηνήθη
ἑαυτὸν, ἀπεμονώθη καὶ ἐκαθαρίσθη ἀναγινώσκων τὴν
Γραφὴν.

Τοιοῦτος ὁ ἀπαράμιλλος καὶ ἀνερμήνευτος οὗτος
ἄνθρωπος, καταδιώκων σκοπὸν ἀνέφικτον καὶ κατα-
διώκων αὐτὸν ἐξ ἀνάγκης ἵνα παλαίσῃ καὶ βατανισθῇ.
Ἐὰν ἀρνηθῶμεν τὸν καθολικισμὸν, δὲν θέλομεν δυνηθῆ
νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν αἰτίαν τῶν ἀτομικῶν παθημάτων
τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, διότι ἂν δὲν ἔπαθεν ἵνα ἐξα-
γοράσῃ ἑαυτὸν, ποῖον τὸ αἶτιον καὶ τίς ὁ σκοπὸς τῶν
παθημάτων αὐτοῦ;

CHARLES S. POTTIN.